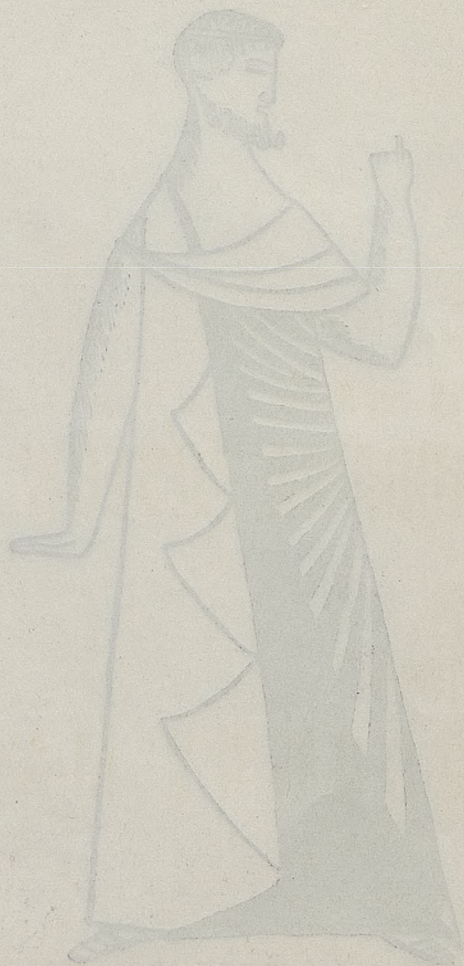

OPERA

Miejski Teatr Muzyczny
w Krakowie

ODPRAWA
POSŁÓW GRECKICH
CUDOWNY MANDARYN

Redaktor programu: Marian Góralczyk

MIEJSKI TEATR MUZYCZNY W KRAKOWIE

Dyrektor: KAZIMIERZ KORD

Scena Operowa w Teatrze im. J. Słowackiego

Kierownik artystyczny: Kazimierz KORD

WITOLD RUDZIŃSKI

ODPRAWA POSŁÓW GRECKICH

BÉLA BARTÓK

CUDOWNY MANDARYN

KRAKÓW, LISTOPAD 1966

OD AUTORA...

„Odprawę posłów greckich” poznałem w latach, w których wyrastałem z dziecka w młodzieńca. Miałem wtedy ze trzynaście lat, kiedy w mojej szkole, w Wilnie, inscenizowano wielkie dzieło Jana Kochanowskiego siłami uczniów.

Pamiętam to jako chyba najpiękniejsze przedstawienie, jakie w życiu widziałem. Napewno było to wydarzenie wyjątkowe, jakiś *actus tragicus*, rozegrany przez dzieci prawie, ale porwane podziwem dla pięknego dzieła, owoc pełnego oddania ze strony młodziutkich aktorów i niezwykłej kultury naszej polonistki, Marii Stabińskiej-Przybytkowej. Poruszały nas mądre słowa Kochanowskiego (dorastająca młodzież jest na takie słowa bardziej wrażliwa, niż do tego się przyznaje), intensywność obywatelskich uczuć, zderzenie namiętności z prawością, a nade wszystko plastyczne, a tak zdumiewająco dojrzałe słowo poetyckie tego wspaniałego tekstu.

Do dziś pamiętam spokój i pełną godności pryncypialność wypowiedzi Antenora — z powagą i zrozumieniem oddane przez mego młodo zmarłego przyjaciela, Gustawa Nowodworskiego; demagogiczne, to uwodzące, to lisie i jadowite frazy Aleksandra; zaangażowany i barwny, chociaż tak rzeczowy dyskurs posłańca; wspaniałe poetyckie strofy chóru, których frazy błękały się w pamięci przez całe życie. Ale nad tym wszystkim górował monolog Kasandry: młodej dziewczyny z gimnazjum żeńskiego, o żarliwej, namiętnej twarzy. Jeśli mówi się o aktorze, iż daje wszystko ze siebie na scenie, to stosowało się to w pełni do wykonawczynie roli Kasandry.

Przedstawienie szkolne tak dalece zapadło w moją pamięć, że nieraz o nim myślałem, żałując, że byłem tylko widzem, a nie współuczestnikiem tego misterium. Nieznanymi nurtami podświadomości wypłynęła ta sprawa przed dziesięć laty, najpierw w postaci zainteresowania tragedią Kochanowskiego jako możliwym tematem operowym. Jednak dopiero w roku 1960 skryształizowało się już ostatecznie zamierzenie i jego forma.

Bogdan Ostromecki, z którym wtedy zacząłem współpracować (napisałem właśnie muzykę do jego pięknego poematu „Dach świata”) przygotował libretto operowe „Odprawy”. Dokonał tego z niezwykłym taktem, umiarem i umiejętnością. Warto chyba w paru słowach jego pracę scharakteryzować. Tekst, liczący około półtora tysiąca wierszy (więc za długi dla jednoaktowej opery) skrócił do jednej trzeciej, przez co akcja nabrała ogromnej zwartości. Wprowadzono postać nową: narratora, który obwieszcza poszczególne sceny i komentuje wypadki. Opowiadanie posłańca rozbudowano do rozmiarów samodzielnej, centralnej sceny. Wreszcie chór: „Wy, którzy pospolitą rzeczą władacie”, znajdujący się u Kochanowskiego w środku sztuki, został tu powtórzony na końcu i podany jako wstęp do opery. Najważniejsze wszakże, mimo cięć i przestawień, tekst jest wierny, niema w librecie ani jednego słowa, któreby nie figurowało w tekście Kochanowskiego.

Na tych zabiegach zyskała wyrazistość słowa. W czasie wielodniowych prac nad nagraniem radiowym „Odprawy”, najpierw w Krakowie (soliści warszawscy, chór i orkiestra Polskiego Radia w Krakowie), a potem na płycie w Warszawie (ciż soliści, chór i orkiestra Teatru Wielkiego, w obu

wypadkach dyrygował Antoni Wicherek), fragmenty tekstu krążyły jak przysłowia między wykonawcami, tak bowiem narzucały się swoją lapi-darnością. Pietyzm i troska o wierność słowa pozwoliły Ostromeckiemu uchronić i uwypuklić piękności dzieła Kochanowskiego.

W muzyce przyjęto zasadę „muzyki przedwojennej”, opartej na wspólnych dla jednej postaci wątkach, motywach, barwie instrumentalnej, zwrotach wokalnych. Dotyczy to zarówno osób działających (Antenor, Aleksander, Priam, Narrator), jak i chóru. Natomiast jako epizody potraktowano scenę z Heleną, duet Menelausa i Ulisses, wreszcie wielki monolog Kasandry. Zastosowanie powyższej zasady pozwoliło na kalejdoskopową zmianę nastrojów i ostre kontrasty przy zachowaniu poczucia jedności akcji i charakteru postaci.

Niech mi wreszcie będzie wolno wyrazić radość, że prawykonanie „Odprawy posłów greckich” jako opery odbywa się w Krakowie, w mieście, w którym od wyzwolenia począwszy (w roku 1946 grał tu Walerian Bierdiajew moje „Divertimento”) miałem możność przedstawić prawie wszystkie swoje ważniejsze utwory.

Witold Rudziński

ODPRAWA POSŁÓW GRECKICH OTRZYMAŁA
ZASZCZYTNĄ I NAGRODĘ NA KONKURSIE
KOMPOZYTORSKIM W MONACO W 1964 ROKU

BÉLA BARTÓK — ŻYCIE I DZIEŁO

Béla Bartók (25. III. 1881—26. IX. 1945) kompozytor węgierski uważany za najwybitniejszego — obok może Igora Strawińskiego — twórcę naszej epoki. Paczutki nauki o muzyce i gry na fortepianie pobierał u swej matki. Pierwszy raz wystąpił w wieku 10 lat na publicznym koncercie jako pianista. Studia muzyczne odbył w Pressburgu i Budapeszcie pod kierunkiem Erkela, Istvana Thomana i Koesslera. W 1905 r. rozpoczął wielką akcję zbierania folkloru, którą to pracę prowadził do końca życia. Rezultaty jego badań w tej dziedzinie były olśniewające. Już w 1907 r. doszedł do wniosku, iż prawdziwa ludowa muzyka węgierska różni się znacznie od muzyki cygańskiej, z którą do tej pory ją utożsamiono. Od 1907 r. Bartók zostaje profesorem w konserwatorium budapeszteńskim. Po Pierwszej Wojnie Światowej rozwija bogatą działalność koncertową stając się znany jako pianista i kompozytor w Europie i Ameryce Północnej. W wyniku prześladowań przez reżim faszystowski Bartók opuszcza na stałe Węgry i przenosi się do Stanów Zjednoczonych, gdzie w 1945 r. umiera.

Najważniejsze dzieła: Opera — Zamek księcia Sinobrodego, Balety — Cudowny Mandaryn, Drewniany książę, Muzyka symfoniczna: 2 Suity, 2 Portrety, 2 Obrazy, Suita tańców, 3 koncerty fortepianowe, Koncert

Witold Rudziński

ODPRAWA POSŁÓW GRECKICH

OPERA W JEDNYM AKCIE

Libretto wg J. Kochanowskiego — opracował B. Ostromecki

Reżyseria:
LIDIA ZAMKOW

Kierownictwo muzyczne:
KAZIMIERZ KORD

Współpraca reżyserska:
WOJCIECH ZIĘTARSKI

Scenografia:
URSZULA GOGULSKA

OBSADA:

Kassandra	TERESA GRYBOS
Helena	HALINA SZYMAŃSKA
Pani	CELINA KARPİŃSKA
Narrator	JANUSZ ŻEŁOBOWSKI
Aleksander	JAN LACHOWSKI
Antenor	ADAM SZYBOWSKI
Priamus	ANDRZEJ PĄGOWSKI
Menelaus	STANISŁAW LACHOWICZ
Ulisess	WINCENTY GŁODEK
Eneasz	STEFAN STARZYK
Pantus	BOLESŁAW PAWLUS
Ikeaton	JAN FIREK
Rotmistrz	ADAM ZAŁĘSKI

Dyrygent:
KAZIMIERZ KORD

Chórmistrz:

ZBIGNIEW TOFFEL

Korepetytorzy:

IRENA BLAHACZKOWA
EWA KAWA
KRYSTYNA WALDEK

Inspicjent:

WIESŁAW KOLANKOWSKI

Sufler:

IRENA HEMZACZEK

Béla Bartók

CUDOWNY MANDARYN

(DER WUNDERBARE MANDARIN)

Libretto: MELCHIOR LENGYEL

Choreografia i reżyseria:
RAJMUND SOBIESIAK

Kierownictwo muzyczne:
KAZIMIERZ KORD

Asystent choreografa:
JÓZEF PARUŹNIK

Scenografia:
URSZULA GOGULSKA

OSOBY:

Mandaryn	JÓZEF PARUŹNIK
Dziewczyna	LUDMIŁA RACKIEWICZ-KOREPTA
Bourgeois	WŁODZIMIERZ APOSTOLSKI
I złoczyńca	JACEK HECZKO
Młodzieniec	WITOLD MAJOR
trzech złoczyńców	JERZY KOZAK WŁODZIMIERZ WARUSZYŃSKI JÓZEF KIELJAN

Dyrygent:
KAZIMIERZ KORD

Korepetytorzy:

IRENA BLAHACZKOWA
JÓZEF BOROWICKI

Inspicjent:

WIESŁAW KOLANKOWSKI

na orkiestrę, Koncert na skrzypce, Koncert na altówkę; 2 Rapsodie na skrzypce i orkiestrę, Rapsodia na fortepian i orkiestrę, Muzyka na smyczki perkusję i celeste, Divertimento na smyczki, Sonata na dwa fortepiany i perkusję. Muzyka kameralna: 6 kwartetów smyczkowych, 2 sonaty na skrzypce i fortepian, sonata na skrzypce solo, Muzyka fortepianowa: 14 Bagatelli, 4 zeszyty „Dla dzieci”, 3 Burleski, 2 elegie, 2 tańce rumuńskie, Sonatina, Sonata, Suita, „Microcosmos” (6 zeszytów). Muzyka wokalna: 2 zbiory pieśni, 3 zbiory pieśni ludowych, „Cantata profana” na głosy solowe chór i orkiestrę. Wiele opracowań pieśni ludowych węgierskich, słowackich, rumuńskich i in.

Cudowny Mandaryn jest baletem-pantomimą. Jednoaktowy, osnuty jest w zasadzie na ekspresjonistycznym libretcie Melchiora Lengyel. Drastyczność libretta, w którym występuje prostytutka spowodowała, iż niemal natychmiast po pierwszym wystawieniu (w Kolonii 28. II. 1926) Cudowny Mandaryn został wstrzymany przez cenzurę. Podobnie zdarzyło się w 1927 roku w Pradze. Po raz pierwszy na Węgrzech balet Bartóka został wykonany w 1945 r. Autorem pierwotnej wersji choreograficznej był Hans Strohbach. Sławne stało się powojenne wznowienie Cudownego Mandaryna w nowej wersji choreograficznej Todda Bolendera dokonanej na zamówienie New York City Ballet w 1956 r. Również w 1957 r. Cudowny Mandaryn doczekał się nowej europejskiej realizacji, której autorem na scenie Festiwalu w Edynburgu był Rodrigues. W 1957 r. nową wersję Choreograficzną zaprezentowała w wiedeńskiej Staatsoper — Erika Hanka.

Ważnym wydarzeniem była też realizacja Cudownego Mandaryna przez zespół opery Belgradzkiej, oraz polska realizacja, której autorem była Janina Jarzynówna. Obecne przedstawienie w choreografii Rajmunda Sobiesiaka jest drugą w Polsce próbą ukazania wspaniałej muzyki Bartóka w jej postaci choreograficznej.

Cudowny Mandaryn jest baletem symbolicznym. Daje się odczytać zarówno w swej „zewnątrznej warstwie” jako historia dziewczyny, zmuszonej przez „opiekujących się nią” mężczyzn do dostarczania im naiwnych klientów, którzy mogą stać się źródłem dochodu. W rzeczywistości jednak wydaje się, że warstwa ta jest sprawą czysto zewnętrzną. W Cudownym Mandarynie najważniejszą postacią jest sam Mandaryn — ucieleśnienie idei władzy i potęgi. Potęgi, której obce są ludzkie namiętności, słabości, niedostatki. Podobno w żyłach Mandaryna płynie złoto. Dokąd nie stanie się równorzędnym partnerem nie może umrzeć z ręki ludzi. Miłość jest jedyną siłą, która go ucłowiecza, ale zarazem pozwala go pokonać.

Cudownego Mandaryna można odczytać również na płaszczyźnie przypowieści filozoficznej: Mandaryn symbolizuje wiecznotrwałe idee. Ludzie, starają się idee owe zdobyć dla siebie, ukonkretnić, urealnić. Każda idea jeśli pragniemy przenieść ją w dziedzinę bytu realnego, traci atrybuty jakie posiadała jako byt idealny. Trwała, piękna i tajemnicza w swej idealnej kondycji staje się krucha, brzydka i wulgarna w swym realnym urzeczywistnieniu.

MARIAN WALLEK-WALEWSKI

ZESPÓŁ ORKIESTRY OPERY

I Skrzypce:

Leszek Skrobacki
Eustachy Bruczkowski
Erwin Sitek
Stefan Solarczyk
Jan Wojcieszek
Zofia Patrońska
Wiesław Glazer
Stanisław Król
Adam Duszewski

II Skrzypce:

Henryk Olejniczak
Władysław Skocz
Kazimierz Filimowski
Józef Stańko
Tadeusz Lipka
Danuta Mech
Władysław Winnicki

Altówki:

Leopold Łabuś
Czesław Muszański
Mieczysław Satora
Aleksandra Senisson
Tadeusz Kozuch

Wiolonczele:

Stanisław Stefański —
koncertmistrz
Władysław Żmijowski
Andrzej Hajduk
Krystyna Guspiel

Kontrabasy:

Władysław Dubrawski
Jan Mitka
Andrzej Hojnik

Flety:

Andrzej Wojakowski
Stanisław Węgrzyn
Danuta Bińczyska

Oboje:

Kazimierz Korczyński
Wacław Stengl
Helena Pardus

Rożek angielski:

Tadeusz Oracz

Klarnety:

Ignacy Wyczyński
Stefan Siwiec
Stanisław Orczyk

Basklarnet:

Józef Nalepa

Fagoty:

Damian Gryboś
Henryk Thiel

Kontrafagot:

Józef Pyrek

Waltornie:

Czesław Peciulewicz
Stefan Łabuś
Józef Wróbel
Andrzej Bartnik
Zygmunt Hojda

Trąbki:

Bronisław Czech
Zygmunt Kunert
Tadeusz Jodłowski

Puzony:

Stefan Skwarek
Jan Przybylski
Andrzej Bigoś

Kotły:

Andrzej Gliszewski

Perkusja:

Barbara Nowak
Emil Reindl
Mieczysław Pipień

Harfa:

Helena Rostkowska

Celesta:

Ewa Kawa

Fortepian:

Jerzy Łukowicz
Krystyna Waldek
Irena Blahaczkowa

Inspektor orkiestry:

Henryk Olejniczak

ZESPÓŁ CHÓRU OPERY

Soprany: Alty:

Barbara Adamik
Ewa Fuchsa
Wilhelmina Galas
Zofia Jaskier
Liliana Podczaska
Anna Sikora
Stanisława Sowińska
Krystyna Starościak
Ewa Stuglik
Alicja Świętek
Halina Zmarzlik

Lesława Daniel
Krystyna Dobrzańska
Jadwiga Galant
Jolanta Głowacka
Alicja Górecka
Florentyna Kaczorowska
Krystyna Ryś
Renata Sejdor
Maria Sznajder

Tenory: Basy:

Ryszard Brożek
Krystian Buszkiewicz
Cezary Chmielowiec
Bolesław Hamaluk
Jan Maksymowicz
Christow Saczanow
Adam Sotoła
Adam Załęski

Jan Firek
Mieczysław Gaczoł
Krzysztof Goraj
Stanisław Makohon
Ihor Potiuch
Jan Seyrlhuber
Janusz Wolny
Stanisław Ziółkowski

Inspektor chóru:
Stanisław Makohon

DZIAŁ TECHNICZNY

Kierownik: — Mieczysław Stano

Brygadier sceny
Kier. prac. scenotechnicznej
Kier. prac. kraw. damskiej
Kier. prac. kraw. męskiej
Fryzury:
Pracownia fryzjerska:

Kostiumy
Dekoracje
Rekwizyty
Światła

— Włodzimierz Kopacz
— Bronisław Pitala
— Zofia Borowska
— Tadeusz Drozda
— Zespół fryzjerski M.T.M.
— Włodzimierz Stępniewski
— Edward Korzeniowski
— Kazimiera Foszczyńska
— Genowefa Jędrzejczyk
— Teresa Wyrostkiewicz
— Prac. kraw. M.T.M.
— Pracownia M.T.M.
— Marian Paślowski
— Eugeniusz Wiecheć

SEKCJA ORGANIZACJI WIDOWNI MTM

Kierownik Sekcji: Marian Góralczyk
Z-ca Kierownika: Józef Bryl

Biuro Sekcji Organizacji Widowni czynne jest codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt w godz. od 7—15, w soboty od godz. 7—13, przy ul. Senackiej 6. Telefon 575-88

Przedstawienia operowe odbywają się w niedziele o godz. 14.00 oraz w poniedziałki o godz. 19.15 na Scenie Operowej w teatrze im. J. Słowackiego

Bilety do nabycia codziennie od wtorku na tydzień bieżący od godz. 10—13 i 15—18 w kasie teatru im. J. Słowackiego

W przygotowaniu:

CHARLES GOUNOD

Faust

REPERTUAR BIEŻĄCY

ST. MONIUSZKO	„STRASZNY DWÓR”
P. CZAJKOWSKI	„FRANCESCA DA RIMINI” (balet)
P. CZAJKOWSKI	„ROMEO I JULIA” (balet)
G. PUCCINI	„TOSCA”
G. PUCCINI	„MADAMA BUTTERFLY”
K. SZYMANOWSKI	„HARNASIE” (balet)
K. SZYMANOWSKI	„HAGITH”
G. BIZET	„CARMEN”
CH. W. GLUCK	„DON JUAN” (balet)
J. STRAWIŃSKI	„PETRUSZKA” (balet)
J. CZAJKOWSKI	„DAMA PIKOWA”
G. DONIZETTI	„ŁUCJA Z LAMMERMOORU”
W. RUDZIŃSKI	„ODPRAWA POSŁÓW GRECKICH”
B. BARTÓK	„CUDOWNY MANDARYN” (balet)

MIEJSKI TEATR MUZYCZNY W KRAKOWIE
Scena Operowa w Teatrze im. J. Słowackiego

W. RUDZIŃSKI

ODPRAWA POSŁÓW GRECKICH

B. BARTÓK

CUDOWNY MANDARYN

LISTOPAD 1966

WITOLD RUDZIŃSKI

ODPRAWA POSŁÓW GRECKICH

OPERA W 1 AKCIE

Libretto wg J. KOCHANOWSKIEGO — **B. OSTROMEŃKI**

OBSADA :

Kassandra . . . TERESA GRYBOŚ
Helena . . . . HALINA SZYMAŃSKA
Pani . . . . CELINA KARPIŃSKA
Narrator . . . JANUSZ ŻEŁOBOWSKI
Aleksander . . JAN LACHOWSKI
Antenor . . . ADAM SZYBOWSKI
Menelaus . . . STANISŁAW LACHOWICZ

Ulisses . . . . WINCENTY GŁODEK
Priamus . . . ANDRZEJ PAĞOWSKI
Eneasz . . . . STEFAN STARZYK
Pantus . . . . BOLESŁAW PAWLUS
Iketaon . . . JAN FIREK
rotmistrz . . . ADAM ZAŁĘSKI

* * *

Reżyseria
LIDIA ZAMKOW

Współpraca reżyserska
WOJCIECH ZIĘTARSKI

Kierownictwo muzyczne
KAZIMIERZ KORD

Scenografia
URSZULA GOGULSKA

Dyrygent
KAZIMIERZ KORD

BÉLA BARTÓK

CUDOWNY MANDARYN

(Der Wunderbare Mandarin)

Libretto: M. LENGYEL

OSOBY:

Mandaryn	JÓZEF PARUŻNIK
Dziewczyna	LUDMIŁA RACKIEWICZ-KOREPTA
Bourgeois	WŁODZIMIERZ APOSTOLSKI
I złoczyńca	JACEK HECZKO
Młodzieniec	WITOLD MAJOR
Trzech złoczyńców	JERZY KOZAK
	WŁODZIMIERZ WARUSZYŃSKI
	JÓZEF KIELJAN

* * *

Choreografia i reżyseria
RAJMUND SOBIESIAK

Asystent choreografa
JÓZEF PARUŻNIK

Kierownictwo muzyczne
KAZIMIERZ KORD

Scenografia
URSZULA GOGULSKA

Cena 1.50,—

W PRZYGOTOWANIU:

CHARLES GOUNOD

FAUST